

Asia: VN/485/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja terveydenhuoltolain 60 §:n muuttamisesta sekä erikoissairaanhoitolain 28 ja 29 §:n kumoamisesta (yliopistollisen sairaalan tehtävät)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

On erittäin kannatettavaa, että lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla täsmennetään ja vahvistetaan yliopistollisen sairaalan nykyisiä tehtäviä ja vastuuta erikoissairaanhoidon palveluissa sekä koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan liittyvissä tehtävissä. On myös erittäin tärkeää, että järjestämislakiin ehdotetaan lisättäväksi nykyisin erikoissairaanhoitolaissa olevat säännökset sivuviroista ja -toimista yliopistollisessa sairaalassa. PSSHP kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä erittäin hyvin ja huolellisesti laadituista perusteluista hallituksen esityksen taustalla.

Yliopistolliset sairaalat siirtyvät hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän ylläpitovastuulle 1.1.2023 alkaen. Yliopistollisessa sairaalassa yhdistyvät erottamattomalla tavalla laajan, monimuotoisen ja useiden erikoisalojen potilasvolyymin tutkimus, hoito ja kuntoutus, monitieteinen ja moniammatillinen perus-, jatko-, erikoistumis- ja täydennyskoulutustoiminta, monitieteinen akateeminen tutkimus-, kehittämis-, innovaatio- ja testaustoiminta sekä laaja ja pitkäjänteinen yhteistyö yliopiston lääketieteellisen tai terveystieteellisen tiedekunnan kanssa. Hallituksen esityksessä säädetään yliopistollisessa sairaalassa toteutettavista pääasiallisista tehtävistä, jotka olisivat luonteeltaan rinnakkaisia. Hallituksen esityksen mukaan yliopistollisen sairaalan pääasiallisia tehtäviä ovat erikoissairaanhoidon palveluiden tuottaminen ja yliopistollisessa sairaalassa toteutettava koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä tämän tai muun lain nojalla yliopistollisessa sairaalassa hoidettaviksi säädetyt tehtävät.

Tämä korostaa sitä, että erikoissairaanhoidon palvelutuotannon lisäksi koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa täytyy resursoida ns. yliopistosairaalalisän kautta riittävästi niin, että edellytykset toteuttaa kaikki yliopistollisessa sairaalassa toteutettavaksi säädetyt tehtävät säilyvät. Mikäli yliopistollisen sairaalan tehtävistä ei säädettäisi, olisi mahdollista, että hyvinvointialueet eivät resursseja jakaessaan huomioisi kaikkia tehtäviä tasapuolisesti. Esimerkiksi tilanteessa, jossa resurssit kohdennettaisiin lyhytnäköisesti yksinomaan erikoissairaanhoidon

palvelutuotantoon, voisi yliopistollisen sairaalan koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta vaarantua. Tällä olisi erittäin negatiiviset pitkän aikavälin vaikutukset väestön terveyteen, terveysalan osaajien koulutukseen ja henkilöstön riittävyyteen, palveluiden laatuun, vaikuttavuuteen, kustannuksiin sekä elinvoimaan niin alueellisesti kuin kansallisestikin.

Yliopistollisen sairaalan ja lääketieteellisen tai terveystieteiden tiedekunnan omaavan yliopiston välillä vallitsee pitkäjänteinen ja monimuotoinen yhteistyö. Tämän yhteistyön keskiössä ovat myös tulevilla hyvinvointialueilla yhteiset virat ja toimet eri lääketieteen erikoisaloilla, laaja monipuolinen tieteellinen yhteistyö sekä yhteisesti hyödynnetty tutkimus- ja opetusinfrastruktuuri. Yliopistollisessa sairaalassa koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on merkittävä ja arvostettu osa henkilöstön työtä varsinaisen potilaiden hoidon lisäksi. On tärkeää, että tämä on mahdollista myös hyvinvointialueiden käynnistyttyä, sillä se on välttämätöntä korkeatasoisen hoidon, vaikuttavan toiminnan ja ammattitasoisen työvoiman turvaamiseksi. Toisaalta potilaat ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toiminta ovat osa lääketieteellistä tutkimusta eikä kliinistä lääketieteellistä koulutusta ja tutkimusta ei ole mahdollista harjoittaa ilman potilaita. Yliopistollinen sairaala on merkittävä terveydenhuollon ammattilaisten peruskoulutuspaikka, mutta keskiössä myös erikoistumiskoulutuksen sekä tieteellisten jatkotutkimusten osalta. Lääkäreiden ja hoitajien lisäksi koulutetaan monia keskeisen tärkeitä ammattilaisia kuten esimerkiksi sairaalafyysikoita ja kemistejä, joiden erikoiskoulutukseen kuuluu useiden vuosien mittainen käytännön harjoittelu. Tämän toiminnan turvaaminen säätämällä niin yliopistollisen sairaalan tehtävistä kuin sen rahoituksestakin on tärkeää.

Hyvinvointialueiden käynnistyttyä yliopistollisella sairaalalla ei enää ole oikeushenkilön asemaa. On kuitenkin huomattava, että yliopistollisille sairaaloille on muodostunut vuosien saatossa merkittävä kansallinen ja kansainvälinen brändi, joka muodostaa muun muassa ulkopuolisen rahoituksen tarjoajille ymmärrettävän käsitteen. Tämän takia Yliopistollinen sairaala on käsitteenä ja toimijana tarkoituksenmukaista säilyttää myös jatkossa.

On tärkeää vahvistaa tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa yliopistollisissa sairaaloissa ja varmistaa, että edellytykset tähän turvataan sekä hyvinvointialueiden järjestämistä että rahoitusta säätelevässä lainsäädännössä. Potilaiden diagnostiikkaan ja hoitoon liittyvät uudistukset ja parannukset perustuvat kliinisiin havaintoihin ja tieteelliseen tutkimukseen. On tärkeää pitää huolta siitä, että yliopistollinen sairaala tarjoaa erityisen hyvät olosuhteet yliopistotasoiselle lääke- ja hoitotieteelliselle kliiniselle tutkimukselle ja kliiniselle lääke- ja laitetutkimukselle, mutta myös muulle ja muiden tieteenalojen, kuten sosiaalitieteiden, talous- ja hallintotieteiden, luonnontieteiden ja teknisten tieteiden tutkimukselle. Myös perusterveydenhuoltoon ja muihin hyvinvointialueen tehtäviin liittyvä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta tulee mahdollistaa ja resursoida riittävästi. Tämä mahdollistaa sen, että terveystieteiden palvelujärjestelmä voi olla tehokas, vaikuttava ja vetovoimainen. Se tuo elinvoimaa ympäröivälle alueelle, antaa pääsyn uusimpaan teknologiaan sekä kokeellisiin lääkehoitoihin. Yliopistollisissa sairaaloissa tehtävä tutkimustoiminta on monin tavoin järkevää ja kannattavaa sekä yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen, että yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden ja koko maan näkökulmasta. Yliopistollisten sairaaloiden merkitys Suomen elinvoimaisuudelle sekä terveysteknologia- ja lääkealan edistämiseksi on suuri. Esimerkiksi terveysteknologian tuoteviennin arvo saavutti uuden ennätyksen vuonna 2019 ollen 2,4 miljardia euroa. Ala on reilun 20 vuoden aikana tuonut Suomen ulkomaankauppaan lähes 13 miljardin euron ylijäämän. Tämä on jatkossakin mahdollista vain, jos tutkimus, kehittämis- ja innovaatiotoiminta turvataan yliopistosairaaloiden tehtäviä ja resursointia säätelevässä lainsäädännössä.

Yliopistollisissa sairaaloissa erikoissairaanhoidon palvelusuoritteiden yksikkökustannukset ovat noin 10 prosenttia korkeammat kuin keskussairaaloissa. Kustannuksia yliopistollisessa sairaalassa nostavat muun muassa keskitetyn ja vaativan erikoissairaanhoidon palvelujen toteuttamiseksi tarvittava erityisosaava henkilöstö, tilat ja laitteet, valmiuden ylläpito, kansalliset ja alueelliset erityistehtävät ja koordinaatiotehtävät sekä sairaalassa toteutuva laaja koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta. On tärkeää, että tämä yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden erityistehtävistä aiheutuva kustannus huomioidaan säädettäessä hyvinvointialueiden rahoituksesta. On myös tärkeää, että hyvinvointialueiden ulkopuolelta saama rahoitus, esimerkiksi tutkimus- ja kehittämisrahoitus tai lahjoitukset, ei vaikuta valtion rahoituksen määrään tai kohdentumiseen. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden erillisrahoituksen turvaamisen lisäksi on välttämätöntä, että valtion korvaus lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen säilytetään ennallaan.

On välttämätöntä turvata yliopistollisten sairaaloiden ja yliopistojen välisen yhteistyön jatkuminen ja tiivistyminen. On keskeistä turvata yhteisten sivuvirkojen ja -toimien jatkuminen ja selkeyttää sivuvirkakäytänteet myös muilla kuin lääketieteen ja hammaslääketieteen koulutusaloilla. On tärkeää varmistaa yhteistyön toteutuminen sekä koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan osalta sekä mahdollistaa entistä parempi tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäyttö. Tämä on keskeisen tärkeää menestyäksemme kansainvälisessä kilpailussa osajista, opiskelijoista ja yritys yhteistyöstä. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen menestyminen vaikuttaa myönteisesti koko ympäröivän yhteistyöalueen tulevaisuuteen. Onkin tärkeää, että yhteistyö yliopistollista hyvinvointialuetta ylläpitävän hyvinvointialueen, yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden sekä alueella toimivan yliopiston välillä on saumatonta ja että TKKIO-toiminnan koordinointiin varataan riittävä resurssi.

Kansanen Emilia
Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä - Heikki Miettinen,
sairaanhoitopiirin johtaja; Jouni Kurola, johtajaylilääkäri